

Deze regering is één van onze grootste tegenstanders.

Aanwezig waren:

Pieter van der Hijden (de Groene School, Amsterdam), lid ABOP

Ton Meurs (ADM), lid OR-ADM, lid distriktsraad IB-FNV, funktioneerde als voorzitter aktiekomitee

Rinus Vischschraper (RDM, onderdeel RSV), voorzitter OR-RDM, lid distriktsraad IB-FNV

Wim Zillig (de Bijenkorf Amsterdam, KBB), voorzitter Groeps-OR (vijf Bijenkorf-vestigingen), kaderlid DiBo-FNV

Jeroen Zonneveld (Verolme Elektra, onderdeel RSV), lid van het bestuur Big, kaderlid IB-FNV

Hans Boot en **Willem Klootwijk**, leden van de redactie van Solidariteit.

'... de onderhandelingspartner is nog wel de direktie, maar degenen die aan de touwtjes trekken en de beslissingen nemen, zijn de regering, de minister en de bewindvoerders. Naar hen word je ook door de direktie terugverwezen: *Mijne heren, ik kan niet anders, want de minister zegt dit, de bewindvoerders zeggen dat...*' Een ervaring van Rinus Vischschraper, opgedaan in de vele onderhandelingen; een paar uur nadat de bezetting van de RDM is beëindigd. Pieter van der Hijden, werkzaam in een heel andere sektor, trekt de konklusie:

'Op het onderwijs is ontstellend veel bezuinigd en er zal nog veel meer komen. Wat je steeds weer ziet, is datje niet vecht tegen afzonderlijke ministers, in ons geval Deetman, maar dat je knokt tegen een regeerakkoord. Tegen de regering dus. Die moet verdwijnen.'

Twee uitspraken die centraal staan in het ronde-tafelgesprek dat de redactie van Solidariteit organiseerde op 31 maart jl. Het gesprek ging over de recent gevoerde akties bij de ADM, KBB, het onderwijs en de RSV. Welke konklusies kunnen daaruit worden getrokken, met name ten aanzien van aktie-strategieën, positie van de regering, opstelling en demokratie van de vakbeweging.

Solidariteit - Willen jullie om te beginnen een schets geven van je bedrijfs-situatie?

Rinus (RDM) - De RDM bestaat uit vijf poten: reparatiebedrijf, algemene werktuigbouw, off-shore, marine-

afdeling, plus nog wat kleinere afdelingen zoals turbines en zware apparaten, tankkoepel-werkplaats. Voor de overheid was van belang dat de marine-afdeling bleef bestaan. De RDM beschikt over zeer geavanceerde kennis op het gebied van de bouw van duikboten. Om dat zo te houden is de regering bereid daar 135 miljoen in te steken. Daarnaast is er de algemene werktuigbouw, de enige afdeling die winst oplevert en werkt voor de landmacht. Maar ook voor buitenlandse opdrachtgevers, zowel militair als civiel. Ook deze afdeling wilde men behouden. De rest was voor de regering niet meer interessant.

Resultaat: er zou een koppeling komen tussen marine en algemene werktuigbouw (Defensie B.V.), en de rest zou verdwijnen. Van de 3000 arbeidsplaatsen zouden er zo'n 1500 verloren gaan. Dit zijn de vooruitzichten als de regering haar zin krijgt. Mogelijkheden zijn er wellicht nog voor de reparatie-sektor, hoewel in afgeslankte vorm. Van de 600 arbeidsplaatsen blijven er dan 481 over. De komende weken zullen leren of dat lukt.

Wim (KBB) - De Bijenkorf-warenhuizen maakten in 1982 een verlies van 30 à 35 miljoen. Binnen het koncernverband was het uiteindelijk alleen de HEMA die winst maakte. Al in 1980 zijn we met de raad van bestuur gaan praten. Die gooide alle tegenvallende cijfers op de economische ontwikkeling, dus de teruglopende koopkracht. Terwijl het volgens ons veel meer lag aan het feit dat er in de loop der jaren van het eigen vermogen veel te veel geïnvesteerd werd en er dus een vreemd vermogen ontstond met een grote rentelast. Alleen al in Amsterdam bijvoorbeeld werd voor de verbouwing voor 100 miljoen geïnvesteerd. Om het rentepercentage daarvan weer met je

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

omzet te kunnen betalen, is bijna onmogelijk. Met name waren het de AMRO-bank en de Nationale Nederlanden die achter de schermen aan de touwtjes trokken. Uiteindelijk heeft de raad van bestuur McKinsey in de arm genomen om de sanering voor te bereiden. Begin dit jaar kwam het herstelplan-KBB. Het resulteerde uiteindelijk in een verlies van ongeveer 1200 arbeidsplaatsen, waarvan 400 tot 600 gedwongen ontslagen en in het inleveren van 4,6% loon.

Jeroen (VE) - Het bedrijf bestaat uit een fabriek en een buitendienst. Met nieuwjaar werd door de directeur verteld dat er in 1983 voor de fabriek voor 70% van de capaciteit werk was. In ieder geval was er tot 1985 voor 50% werk, defensie-orders, met name de Leopard-tank. Na '85 komt er een pantserwagen. Tot 1990 is er misschien wel voor 50% werk. Voor de directeur stond vast dat er afgeslankt moest worden, met name in de buitendienst. De bedoeling van Van Aardenne en kornuiten was om het bedrijf te sluiten. Er kwam dan ook geen boedekrediet. Met behulp van de provincie en de gemeente Maassluis blijft het bedrijf open, zij het in afgeslankte vorm, met 360 mensen. Dit betekent 216 ontslagen, waar ik per 1 mei a.s. er één van ben.

Pieter (onderwijs) - Jullie zijn in het 0-nummer van Solidariteit uitgebreid ingegaan op de besnoeiingen in het onderwijs. Kort samengevat komt de afbraak hierop neer. Bovenop de ingeleverde trend is er een salariskorting van 1,85%. Van dit laatste is het niet-onderwijzend personeel, dat minder dan zo'n f 3.000,- bruto verdient, versoond. Door de daling van het aantal leerlingen verdwijnen er 2000 banen. Verkleining van de klassen zou dit kunnen opvangen, ze worden daarentegen vergroot. Alleen al in het kleuter- en lager onderwijs, waar de 'klasse-schaal' 32 wordt, gaan hierdoor 4100 arbeidsplaatsen verloren. Klassen van 40 à 45 leerlingen zullen weer gemeengoed worden. Terwijl de problemen voor het personeel alleen maar groter worden. Vernieuwing van het onderwijs wordt zo nog verder geblokkeerd.

Per 1 augustus 1983 zullen 1.500 mensen zonder werk komen. Doorwerking van allerlei maatregelen voegen daar nog eens zo'n 20.000 aan toe. Het werkloosheidspercentage zal ruim boven de 20% komen. De Tweede

Kamer is akkoord gegaan, inclusief de PvdA. Er zijn enkele verschuivingen aangebracht, met name ten gunste van het buitengewoon onderwijs. De idiotie van de verschuivingen wordt aardig geïllustreerd door het volgende feit. Het ongedaan maken van het beraamde afschaffen van gymnastiek in de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs leidt er nu toe dat in plaats van 850 arbeidsplaatsen voor gymnastiek over het gehele voortgezet onderwijs 900 arbeidsplaatsen verdwijnen.

Ton (ADM) - Bij de ADM hadden we geld te weinig. We moesten het vermogen opvijzelen en dan klopte je aan bij de aandeelhouders, dat wil zeggen de overheid en Westhaven N.V. In de eerste plaats richtten we ons tot de overheid als oprichter van de nieuwe ADM in 1978. Van Aardenne stelde de eis dat we voor een bepaalde datum met een afslankingsplan moesten komen. Als ondernemingsraad en vakbonden hadden we al een nota opgesteld waarin aangegeven werd dat de ADM levensvatbaar was. In principe ook met het bestaande personeelsaantal (1600). De directie schreef een soortgelijke nota waarbij aangetoond werd, hoe minder personeel, des te duurder het bedrijf. We hebben dit naderhand ook tegen de directie gebruikt, toen er toch afgeslankt moest worden. Met de directie lagen we dus aanvankelijk niet overhoop.

De directie wilde zich intussen wel houden aan de datum die Van Aardenne had gesteld, terwijl wij meer tijd eisten, onder meer om deskundigen te kunnen raadplegen. Daar zijn onze wegen uit elkaar gegaan. Het plan van de directie kwam erop neer: we willen in principe 1600 man houden, maar hier is toch een plan voor 1100. Tegen onze zin heeft de directie toen de Joegoslaven de deur gewezen. Onder voortdurende dreiging van surséance hebben we toch het einde van het jaar gehaald. Uiteindelijk hebben we van de overheid, naast de 4,5 miljoen die Terlouw ter beschikking had gesteld, maar 2,5 miljoen gekregen, bestemd als boedekrediet. Gelukkig hebben we dat als zodanig nooit nodig gehad. De rest is van de plaatselijke overheid gekomen en natuurlijk van het personeel dat de gratifikatie inleverde. Er gaan 220 mensen uit, waarvan 60 à 70 via gedwongen

ontslag. We gaan dus door met 1100 man.

AKTIE-STRATEGIE

Solidariteit - We zouden jullie vragen de hoofdlijnen uiteen te zetten wat we maar gemakshalve de actie-strategie noemen.

Rinus (ADM) - We staan voor een nieuwe situatie. Was het bij vorige acties een zaak tussen directie en personeel, op dit moment is de onderhandelingspartner nog wel de directie, maar de beslissingen worden elders genomen, namelijk op het nivo van de overheid. De directie kan zich daar makkelijk achter verschuilen. Ik denk dat de mensen in het onderwijs dat wel zullen kennen, omdat daar de overheid altijd al de opdrachtgever is. Wij kennen dat verschijnsel niet en dat maakt dat wij ten aanzien van de strategie waarschijnlijk nogal verward hebben gehandeld.

De vraag voor ons was welke strategie moet je zetten tegenover een regering die in vele opzichten terecht weigert nog langer miljarden te storten in een bodemloze put. Op zich ging het niet om de afzonderlijke bedrijven. Het was de structuur van RSV die deze put gegraven heeft. Geld dat bij Wilton-Feijenoord werd gebruikt voor de financiering van de kolengraafmachines. Dat geld ben je kwijt als bedrijf. In regeringstaal, in ondernemerstaal, in vakbondstaal noemt men dit financiële kruisverbanden. Het geld dat betaald werd aan RSV-bedrijven, ging naar de Holding en die verdeelde het weer.

Als ondernemingsraad wisten we niet wat er op ons af zou komen. We kunnen wel staken, maar dat helpt allemaal niet meer. We hebben toen geprobeerd aan te tonen dat voor een aantal afdelingen van RDM wel levenskansen bestaan. Dat was in eerste instantie onze strategie: minister, je hebt ongelijk.

We hebben nota's geschreven en

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

daarmee zijn we de boer opgegaan. Hiermee hebben we veel publiciteit gekregen, wat overigens ook bij de strategie hoorde. In die nota's hebben we aangetoond dat we gelijk hadden. Niemand kon het weerleggen. Maar dat bleek het gelijk van het kerkhof, want niemand stelde intussen geld ter beschikking.

Solidariteit - Wie onderhandelde eigenlijk met wie bij de RDM?

Rinus (RDM) - De ondernemingsraad onderhandelde met kamerleden, de gemeente, enz. Daarbij werden we geassisteerd door hoge bedrijfsfunctio-narissen. We hadden ze nodig om bijvoorbeeld met de banken te praten en omdat zij ook van zo'n nieuwe reparatie-BV de directie zouden moeten gaan vormen. Er zijn best problemen geweest, maar er was ook sprake van een gezamenlijk belang. Ook zij wilden die reparatie-afdeling, in de eerste plaats om hun eigen baan. In ieder geval was de ondernemingsraad de spil van de onderhandelingen, maar dus niet met de directie. Die hebben geen enkele rol gespeeld.

Solidariteit - Hoe kwam de formulering van jullie eisen tot stand?

Rinus (RDM) - Vaak zijn contacten tot stand gebracht door de bonden, als het ging om openingen naar de politiek. We hebben ons ook laten leiden door contacten van de bedrijfsleiding met bijvoorbeeld de banken. Onze belangrijkste zorg is: geloof je erin, is je verhaal sluitend, wie gaan de kar trekken, hoe is de personeelsopbouw qua leeftijd en hoe groot is de top; met andere woorden is het levensvatbaar. *Jeroen (VE) -* Bij Verolme Elektra werd de situatie heel moeilijk toen duidelijk was dat we geen boedelkrediet kregen. Evenals bij de RDM ging 't erom de levensvatbaarheid aan te tonen. Als bestuur van de bedrijfsledengroep hadden wij dat al gedaan middels een brief aan de minister, voordat deze zijn sluitingsplannen bekend maakte. Wat de aktie-strategie betreft: er is een democratisch gekozen aktiekomitee gekomen, in één van de eerste personeelsvergaderingen. Dit bestond uit leden van alle aanwezige bonden (CNV, FNV, Unie-BLHP) en ongeorganiseerden. Tot voor kort heeft dit komitee volledig gedraaid. Alle akties en informatie verzorgd en alle gesprek-

ken met de directie gevoerd, enz. In de eerste plaats was de aktie gericht op het verkrijgen van boedelkrediet. Dus beïnvloeden van de Tweede Kamer, lobbyen. En naar alle mogelijke instanties aantonen dat Verolme Elektra niet hoefde te sluiten, wel afgeslankt jammer genoeg. In feite betekende dit voortdurend de publiciteit zoeken. Toen de aktie eenmaal liep, is dat vrij goed gelukt. Iedereen weet nu dat Verolme Elektra bestaat in Maassluis.

Solidariteit - Jullie strategie kende dus twee elementen, lobbyen en publiciteit. Van wat gingen jullie daarbij uit?

Jeroen (VE) - Ik denk dat er vanaf het begin aangesloten is bij de door de directie ontwikkelde plannen. Niemand van het aktiekomitee of de ondernemingsraad zag een andere weg. We zaten onder dwang, de chantage van de surséance van betaling. Dat is niet bepaald een rooskleurige situatie, de opdrachtgevers krijgen dan weinig vertrouwen in de toekomst van het bedrijf.

Solidariteit - Hoe zie jij die door de directie voorgelegde plannen?

Jeroen (VE) - Ik heb daar wel vragen bij. De overcapaciteit is een hard kapitalistisch gegeven. Gezien de scherpe concurrentie is en blijft de hele situatie in de elektrotechniek moeilijk. Maar ik heb sowieso bezwaar tegen de redenering: er is

overcapaciteit, dus we zullen moeten afslanken. Mijn vraag is dan: als de overcapaciteit niet verdwenen is en de concurrentie blijft scherp, wat gebeurt er dan de volgende keer? Een ander probleem is het inleveren. Wanneer ik daarnaar vraag, dan krijg ik vanuit de bond vage antwoorden. Zoiets als: er zullen in de toekomst wel bijdragen geleverd moeten worden om het bedrijf open te houden. Dat lijkt me nogal logisch, want willen ze Verolme Elektra overeind houden, dan zullen ze gaan snijden in de loonkosten. Maar voor hoe lang en voor hoeveel arbeidsplaatsen?

Solidariteit - Waren dit ook de debatten onder het personeel?

Jeroen (VE) - Debatten is een groot woord. Voor vrijwel iedereen stond vast dat overeind houden van het bedrijf gepaard zou gaan met afslankingen. Er zijn enkele stemmen opgegaan om daar tegenover het verdelen van het beschikbare werk te stellen. Over de beschikbare mensen, dus arbeidstijdverkorting. Ook is er weleens gepraat over het zoeken naar andere produktie-mogelijkheden. Maar dit soort ideeën verdwenen al gauw omdat de overtuiging bestond dat er niks anders op zat dan afslanken. Wat in deze hele situatie meespeelt, is dat je niet met z'n allen, als bedrijven van RSV, vecht tegen de regering, maar dat elk bedrijf in z'n eentje vecht om te overleven.

Tekening: Frits Müller

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

Solidariteit - In tegenstelling tot bij de RDM speelde bij Verolme Elektra de ondernemingsraad kennelijk geen rol. Maar was jullie aktiecomitee dan meer dan een soort reclameburo dat voor publiciteit en lobbyen zorgde?

Jeroen (VE) - Er was weinig vertrouwen in de ondernemingsraad, de band met het personeel was nauwelijks nog aanwezig. Het aktiecomitee heeft een heel belangrijke rol gespeeld om de zaak op gang te brengen en bijvoorbeeld de bewaking in het bedrijf te organiseren. Zonder het aktiecomitee had het er heel somber uitgezien. Maar ook het aktiecomitee stond binnen RSV op zichzelf. Wat opgebouwd had moeten worden en wat inde toekomst ook moet gebeuren, is dat aktiecomitees op alle RSV-onderdelen gekozen worden, die komen dan samen en zetten een gezamenlijke strategie uit. Nu is er in feite een soort overval gepleegd en niemand wist hoe het aangepakt moest worden. Samenwerken zou niet snel zijn gegaan, ook al zou de bond dat willen. Maar dat heeft z'n historische achtergronden.

MET Z'N ALLEN TEGEN DE REGERING

Solidariteit - Hebben jullie dat bij de RDM ook als een probleem gezien dat in plaats van allen tegen de regering, ieder bedrijf apart zit te knokken om te overleven? Was er een gezamenlijke strategie van alle RSV-bedrijven mogelijk?

Rinus (RDM) - De moeilijkheid is dat RSV als concern eigenlijk niet bestaat. Het is samengesteld uit bedrijven, die historische concurrenten en vijanden van elkaar zijn. Eenheid op het niveau van de ondernemingsraden en kaderleden is nooit tot stand gekomen. Ook in de centrale ondernemingsraad zit iedereen zijn eigen straatje te vegen. Zo werkt het ook in de bond. Het is veel betekenend dat nu RSV de ondergang tegemoet gaat de centrale kadergroep niet meer bij elkaar komt, want ze slachten elkaar af. Ik ben het met Jeroen eens dat, als we vanaf het begin gezamenlijk waren opgetreden, er nu een totaal andere situatie zou zijn. Maar zoals gezegd en de verdeeldheid tussen de bedrijven en bijvoorbeeld het ongelof in de mogelijkheid dat RDM kapot zou kunnen gaan, heeft veroorzaakt dat er geen

gerichte initiatieven voor een gezamenlijk plan genomen zijn.

Ton (ADM) - Hier zou ik nog iets aan willen voegen. Tegenover saneringen moet je macht opbouwen. Daar heb je de bond voor nodig. Maar de bond heeft totaal geen traditie in het met meerdere bedrijven gezamenlijk iets ondernemen. Samen zeggen: 'We houden alle betrokken bedrijven open', dat is nog nooit gebeurd. Niet bij ADM, NDSM en Verschuren indertijd en nu ook niet bij RSV. Een echte arbeidersstrategie, die opkomt voor de belangen van ons allen, ontbreekt. Terwijl het prima zou zijn om met kaderleden van ADM, Verolme Elektra, RDM en misschien wel samen met de Bijenkorf en het onderwijs de regering een beetje te lichten. Maar op een gegeven moment word je, als zo'n strategie ontbreekt, teruggeworpen op het belang van het eigen bedrijf. Je kunt niet het risico lopen door naar een langetermijnstrategie te kijken intussen zelf te verzuipen.

Pieter (onderwijs) - In zijn algemeenheid zou je kunnen zeggen dat de regering een steeds belangrijker positie krijgt in het economisch reilen en zeilen van bedrijven. Tussen de overheid en de banken zijn steeds meer rechtstreekse verbindingen. De banken zijn kapitale machtsblokken. Kijk maar naar de KBB. De vraag is hoe voer je akties? De akties moeten zich richten, volgens mij, tegen een overheid waarin de banken een steeds grotere vinger in de pap hebben.

Wim (KBB) - Maar ik zou toch graag terug willen naar de rol van de vakbond in het hele gebeuren rond de KBB. Inderdaad spelen de banken een heel belangrijke rol. Wij hebben dat in een vroeg stadium aangegeven, want daar zul je het geld vandaan moeten halen om het bedrijf overeind te houden. Door de bondsleiding werd toen gesteld dat niet alleen de banken, maar ook de overheid en de werknemers en werkneemsters zelf moesten bijspringen. Dat is een heel gevecht geweest. Het geluid dat de banken aangepakt moesten worden, werd steeds gesmoord. Er waren toen al kontakten tussen mensen van de HEMA, Maxis en de Bijenkorf. Daaruit is een concern-aktiecomitee voortgekomen. 'Red KBB', waarin we de rol van de banken opnieuw bena-

drukten. Uiteindelijk is dat toch ook onderdeel geworden van het zogenaamde drie-sporen-beleid.

Een week nadat het herstelplan van KBB gepresenteerd was, kwam de Dienstenbond met zijn reddingsplan. Het kwam eigenlijk op hetzelfde neer. Ze gingen notabene van de KBB-cijfers uit. Op de vraag waarom niet 100 miljoen van de overheid en 100 miljoen van de banken, dan hoeft het personeel niets in te leveren, werd geantwoord 'daar worden de banken schuw van'. Het resultaat van de onderhandelingen die daarna gevoerd zijn, is ongeveer als overwinning gebracht, 'Anders had de Bijenkorf niet meer bestaan.'

De onderhandelingsdelegatie weigerde verantwoording af te leggen, zo werd het onderhandelingsresultaat een diktaat.

Ton (ADM) - De onderhandelingen met de direktie en regeringsvertegenwoordigers zijn bij de ADM steeds gevoerd door een gezamenlijke delegatie van bonden en ondernemingsraad. Praktisch elke dag hebben we kaderleden-vergaderingen gehouden (FNV, CNV, Unie-BHLP, NCHP). Op de momenten dat het ging spannen en als we echt iets te vertellen hadden, hebben we personeelsvergaderingen georganiseerd. Mensen konden daar diskussiëren en hun mening naar voren brengen. Daarnaast hebben we een aktiecomitee ingesteld, hoewel we daar intern in de kadergroep voor hebben moeten knokken. Het aktiecomitee stond open voor alle personeelsleden, maar in de praktijk zaten er alleen kaderleden in. Het was in staat om als 't nodig was zelfstandig op te treden. Dat wil zeggen zonder de onderhandelingsdelegatie, die overigens deel uitmaakte van het aktiecomitee.

Er was een nauwe samenwerking met het aktiecomitee van de bevolking, dat ook een zeer belangrijke rol heeft gespeeld bij de lobby; bij gemeentes in en rond Amsterdam en tenslotte ook in Den Haag. Met dat aktiecomitee zijn ook akties besproken en ondernomen, bijvoorbeeld de manifestatie van 3000 mensen in de scheepsbouwhal en afzonderlijke demonstraties in Den Haag van ADM-ers, ADM-vrouwen en ADM-jongeren. We hebben ook fouten gemaakt. Sommige akties zijn te snel ingetrokken, bijvoorbeeld als er weer een akkoord was bereikt. De opgetrommelde mensen raakten daardoor

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

gefrustreerd. Er zijn wel bulletins verschenen, maar te weinig naar mijn mening. Kaderleden zijn toch te weinig de fabriek in of de werf op gegaan. Aan de andere kant denk ik, dat we 't met onze huidige kracht in deze omstandigheden niet beter hadden kunnen doen, omdat de wat radikalere voorstellen het niet haalden. Het personeel heeft uiteindelijk ook ja gezegd tegen het resultaat, zij het met pijn in het hart.

BEPERKINGEN VAN DE AKTIES

Solidariteit - in de door jullie beschreven reorganisaties, afslankingen, bedrijfssluitingen en de akties daartegen spelen de regering en haar vertegenwoordigers een markante rol. De vraag is dan: is het initiatief tot het verzet voldoende in eigen hand genomen en gehouden, dat wil zeggen in eigen hand van de bonden?

Wim (KBB) - Bij de KBB denk ik van niet. Er is volkomen uitgegaan van de situatie zoals die door de raad van bestuur is gepresenteerd. Een eigen analyse, gevolgd door een eigen lijn van strategie en aktie, is niet gemaakt. *Jeroen (VE) -* Dat geldt ook wel voor Verolme Elektra. De gerichtheid op de Tweede Kamer en de regering brengt een aktiecomitee in situaties waarin het van alle kanten beïnvloed wordt. Bij ons gebeurde dat bijvoorbeeld door iemand als Arie van der Hek. Als die opbelde met een verzoek of een standpunt over iets, dan werd daar ontzettend goed naar geluisterd. Het vervelende was als een kaderlid vroeg of we niet eens contact zouden moeten opnemen met die andere drie RSV-bedrijven die geen boedelkrediet kregen, dan paste dat niet in de uitgezette weg.

Overigens betekende dat niet dat het aktiecomitee niet bepaalde wat er gebeurde. Maar van een eigen, konsekwente lijn was geen sprake. Misschien heeft dat ook iets te maken me de opgetreden verwarring waar Rinus in het begin over sprak.

Pieter (onderwijs) - Je kunt de overheid niet langs de weg van geïsoleerde akties onder druk zetten. Zelfs niet met een staking van een week, zoals in het onderwijs. Ik denk dat je aan de overheid zo'n grote tegenstander hebt dat zelfs vier weken staken geen zin heeft. Daarop zullen we ons in de bond moeten bezinnen. De overheid kan de

besluiten verschuiven, waardoor je afhankelijk bent van het moment waarop de minister een beslissing wenst te nemen. De hele onderwijskwestie is bijvoorbeeld naar achteren verschoven, omdat er nieuwe bezuinigingen kwamen. Toen we tegen het hele bezuinigingspakket in aktie moesten komen, waren veel mensen zwaar gefrustreerd over het feit dat een week staken geen resultaten had opgeleverd.

Solidariteit - Je had 't over een bezinning in de bond over het staken. Hoe zie je dat dan?

Pieter (onderwijs) - We hebben te vroeg ons kruis verschoten. We zullen de volgende keer in de gaten moeten houden op welk moment je een dergelijk hard aktiemiddel inzet. Ik was ook een warm voorstander van de stakingsweek. Maar het is me steeds duidelijker geworden dat een staking in één sektor onvoldoende druk uitoefent. Hoe het landelijk ligt, weet ik niet, maar in Amsterdam krijgen de ideeën steeds meer steun om te komen tot in ieder geval regionaal opgezette akties van ambtenaren en andere sectoren. Ook het afdelingsbestuur staat op dat standpunt. We krijgen de indruk dat binnen andere bonden, als de AbvaKabo, dit ontzettend wordt afgehouden. We moeten af van die geïsoleerde akties. De geweldige steun van ouders, die de laatste akties eigenlijk gedragen hebben, is een doorbraak. Nieuw is ook dat grote groepen leerlingen in aktie zijn gekomen. De bond heeft daar overigens in eerste instantie negatief op gereageerd. Het open houden van de lijn naar de overheid wordt zeer belangrijk gevonden, terwijl dit gelijktijdig betekent dat je afhankelijk wordt van die overheid.

BEDRIJFSBEZETTING

Solidariteit - Er is een paar keer gezegd dat in de scheepsbouw - en misschien geldt dat ook voor de andere sectoren - op dit moment een staking of bedrijfsbezetting niet zinnig zou zijn. Hoe moet je dit dan beoordelen?

Ton (ADM) - Als je weinig werk hebt en als dat precies het probleem is, wil je de klant niet afschrikken en begin je niet zo gauw aan een staking. Als je niets meer te verliezen hebt, wordt het anders. Een staking zou een heel

moelijk middel geweest zijn. Iedereen bij de ADM zou het belachelijk gevonden hebben om het werk neer te leggen. We deden het alleen als het functioneel was, bijvoorbeeld om naar de Kamer-debatten te luisteren. Maar om nou naar die drie schepen te gaan zitten kijken, ze zouden liever thuis gaan zitten. Bovendien moetje ontzettend oppassen dat je de direktie niet de gelegenheid geeft om zich aan haar verantwoordelijkheid te onttrekken. We wilden dat de direktie op haar post bleef. We zouden gek geweest zijn om te staken en daarmee de salarissen in gevaar te brengen.

Wat betreft een bezetting. Op zichzelf zegt dat nog niet zo veel. Vaak is een bezetting gericht op publiciteit, aandacht krijgen voor je argumenten. 'Voor het forum naar buiten'. Wij hebben ons beperkt tot poortbewaking om te voorkomen dat goederen weggehaald zouden worden door de opdrachtgevers.

Het wordt heel wat anders, maar dat hebben we de laatste jaren niet veel gezien, als je de hele bedrijfsleiding buiten de poort zet, de telex bezet, enz. Dus als je het eigendomsrecht in het geding brengt.

Rinus (RDM) - Bij de RDM was de bezetting een logische voortzetting van het voorgaande. We hadden vantevoren de direktie inkapabel genoemd en niet meer relevant. Op zo'n moment kun je zo iets doen. Doe je dat niet, dan is de direktie nog overlegpartner en moet je haar aan haar verantwoordelijkheden houden. Ze mogen zich niet verschuilen achter een bezetting. Onze bezetting was keihard. Niemand van de direktie kwam binnen; ze hebben dreigbrieven gestuurd en gezegd: 'De salarisbetaling komt in

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

gevaar', enz. Wij hebben gezegd: 'Wij zijn hier in bezetting en we zijn niet de portier.'

POLITIEKE STAKING

Solidariteit - Jullie stellen vast dat de regering - in ieder geval deze regering - een belangrijke tegenstander is. Zou je in die richting acties kunnen voeren in de vorm van stakingen?

Jeroen (VE) - Ik sluit me aan bij Pieter's beoordeling van de onderwijsstaking. Een voorwaarde is dat we met alle bonden de strijd tegelijk voeren en niet per sektor.

Pieter (onderwijs) - Maar is dat haalbaar?

Rinus (RDM) - Ik denk van wel. Neem de ziekengeld-acties. Die hebben we gewonnen. Maar er is ook nog iets anders gebeurd. Het effect is veel later pas gebleken: het verlies van de PvdA. Dat betekent dat de PvdA, maar ook andere partijen, nu weten welke gevolgen zo iets kan hebben. Als werkelijk het publiek massaal in beweging komt tegen zulk soort plannen, dan heeft dat politieke consequenties.

Solidariteit - Dan kun je je toch iets afvragen. Als er ooit aanleiding is geweest - we hebben de RSV gehad, we hebben voorstellen gehad op vergaderingen in Amsterdam voor een regionale werkonderbreking - om tegen de krisispolitiek en regering stakingen te organiseren, dan toch nu wel?

Wim (KBB) - Die initiatieven liggen er wel. Vanuit de Dienstenbond is de vraag gesteld of we in het najaar acties willen gaan voeren tegen de bezuinigingen. Daarbij willen ze dan met name de basisgroepen betrekken. Als dat ook binnen andere bonden gebeurt, dan denk ik dat je de zaak redelijk in beweging kunt krijgen.

Pieter (onderwijs) - Ik ben daar niet zo gerust over. Als je ziet op wat voor verzet je stuit, wanneer je zet: het moet breder. Binnen de bonden, ook de ABOP, is het nog steeds een moeilijke discussie als het gaat om gemeenschappelijkheid. Op het nivo van de besturen worden heel andere discussies gevoerd. Ik denk dat het op regionaal nivo zou moeten, in eerste instantie en vooral op het nivo van de

leden.

VAKBONDSDEMO-KRATIE

Solidariteit - in de discussie komt op de achtergrond steeds weer de vraag: is de politiek van de vakbeweging de politiek die we nodig hebben? En hoe zit het met de democratie in de bond?

Rinus (RDM) - Ik ben niet zo bang voor de macht van de bondsbesturen. Ik ben veel bang voor de macht van de direkties, van de kapitalisten. Wat het bondsbestuur betreft, er is toch een controle- orgaan. Besturen betekent nu eenmaal dat je met plannen moet komen, dat je iets moet ontwikkelen. Maar in elk geval zijn er mensen die kunnen controleren, beïnvloeden en kiezen. We moeten er erg voor uitkijken dat we dat niet om zeep helpen.

Wim (KBB) - Als de bond een standpunt inneemt dat 'gedwongen ontslagen zo veel mogelijk vermeden moeten worden' - zoals bij de KBB - dan ga je toch proberen 100% binnen te halen. En als daarna blijkt dat dat niet haalbaar is, dan moeten ze daar eerst mee bij de leden komen, want die krijgen het uiteindelijk op hun bordje. Als ze het als ultimatum voorgeschoteld krijgen, dan zijn er fouten gemaakt. Bij de KBB heb ik gemist dat de leden erbij betrokken werden. Ik zet me niet af tegen de bond in de zin van 'ze doen alles slecht', alleen vind ik dat er een te grote nederlaag is geleden.

Rinus (RDM) - Alsof bondsbestuurders daar belang bij hebben!

Ton (ADM) - Maar ze kunnen toch bang zijn om een nederlaag te lijden en dus voor het haalbare kiezen, dus afslanken, in plaats van te mobiliseren. Inderdaad de straat op moeten. Maar dan komen er krachten los, die ze zelf niet in de hand kunnen houden. De vraag is dan: wil je dat of wil je dat niet. In het ene geval probeer je die beweging te stimuleren, in het andere geval wil je hem inperken. Ik constateer vaak dat de bondsleiding het laatste doet. Ik wil het kapitaal niet bekeren, daar geloof ik niet in. Dat is een berg. Ik maak me druk over de manier waarop ik die berg moet

beklimmen, over de instrumenten, het materiaal. Dat is de vakbond. Die wil ik verbeteren. Dat is de achtergrond van mijn kritiek.

Pieter (onderwijs) - Het feit dat we een vakbeweging hebben, is prima. Maar koud-water-vrees is er wel. De acties worden altijd gericht op het parlement. Binnen de ABOP is er nog geen vergadering geweest om te overleggen wat we gaan doen nu de Tweede Kamer gesproken heeft. Ik denk soms wel eens dat bestuursleden andere belangen voor ogen hebben.

Rinus (RDM) - Geen andere belangen. Ik kan me voorstellen dat een bondsbestuur een visie voor ogen staat die niet precies dezelfde is als die van de leden. Een bondsbestuur kijkt natuurlijk wel wat verder dan het belang op korte termijn. Wat is nou het effect geweest van de zieketwet-staking? We hebben die staking gewonnen, maar we hebben er ook deze regering door gekregen. Misschien had een bondsbestuur daar ook rekening mee te houden.

Jeroen (VE) - De opstelling van veel bestuurders hangt, denk ik, ook samen met hun uitgangspunten. Ze gaan te veel uit van de redenering: op een gegeven moment kun je als de rendementen niet hersteld worden, niets anders doen dan afslanken. En daar wordt bijna alles aan ondergeschikt gemaakt. Ik denk dat dit verkeerd is. Je moet in de eerste plaats uitgaan van de belangen van de leden, hun werk en inkomen. Als je dat doet, bouw je de bond op.

Bij Verolme Elektra heb ik een jaar lang geprobeerd een nieuw bestuur van de bedrijfsledengroep van de grond te trekken. Ik heb daar waar ik kon geprobeerd leden te werven. Degenen die ontslagen werden, zeggen nu weer op, terwijl ik een briefje krijg van het bondsbestuur of ik daar maar even achteraan wil. Ik was degene, die zei, moeten we bij voorbaat al akkoord gaan met 216 ontslagen? De distriktsbestuurder vond van wel. Dan word je als kaderlid eigenlijk vermorzeld ten opzichte van je eigen mensen. Dat vind ik geen opbouw van de bond. Dat vind ik desastreus. Ik vind dat we toe moeten naar een solidariteitsstrategie tussen verschillende bedrijven in één concern, tussen

RONDE-TAFEL-GESPREK AKTIES

Solidariteit

verschillende sectoren, in feite over het hele land.

We krijgen nu weer een test-case bij Demka, waar het personeel wel degelijk wil vechten, bijvoorbeeld voor het behoud van alle arbeidsplaatsen. Ze krijgen 't natuurlijk ontzettend moeilijk. Maar in hun eentje winnen ze 't nooit. We zullen ze moeten steunen met actie, niet alleen in de Industriebond, maar ook in andere bonden. Daar is een hele strijd in de bond voor nodig, maar dat is geen afbreken van de bond.

Redaktie

